

Utredning mulig interkommunalt samarbeid om kjøkken og vaskeri for Grimstad, Arendal, Lillesand og Birkenes kommuner

Jfr. Sak 4/2025 i Grimstad kommunestyre den 06.02.2025

1. Oppsummering	5
2. Bakgrunn og mandat.....	5
2.1. Grimstad kommune	5
2.2. Arendal kommune.....	6
2.3. Lillesand kommune.....	6
2.4. Birkenes kommune	6
3. Medvirkende i utredningsrapporten	7
4. Utredningens omfang	7
4.1. Beskrivelse av prosjektets omfang	7
4.2. Avgrensninger	7
4.3. Definisjoner	8
5. Kartlegging aktuelle kommuner	8
5.1. Kjøkken	8
5.1.1. Grimstad kommune.....	8
5.1.2. Arendal kommune	8
5.1.3. Lillesand kommune	8
5.1.4. Birkenes kommune.....	8
5.1.5. Øvrige kommuner i Østre Agder	9
6. Vaskeri.....	9
6.1. Grimstad kommune	9
6.2. Arendal kommune.....	9
6.3. Lillesand kommune.....	9
6.4. Birkenes kommune	10
7. Nasjonal framskriving av innbyggere i målgruppen	10
8. Aktuelle rapporter utarbeidet av andre kommuner	11
8.1. Kjøkken Karmøy kommune – utredning fra Norsk Storkjøkken AS 2024.....	11
8.2. Vaskeri Fredrikstad kommune – rapport fra Agenda Kaupang 2017	11

9.	Beregningsgrunnlag for fremtidig behov kjøkken.....	12
10.	Beregningsgrunnlag for fremtidig behov vaskeri	12
11.	Nye krav/forventninger til kommunene	13
11.1.	Skolemat	13
11.2.	Beredskap	13
11.3.	Tidlig innsats – hjemmeboende.....	13
11.4.	Reformen “Fellesskap og meistring – Bu trygt heime”	14
11.5.	Vaskeri	14
12.	Kostnader ved de ulike alternativene	15
12.1.	Investeringskostnader kjøkken	15
12.2.	Driftskostnader kjøkkener og vaskerier 2025	15
12.3.	Alternativ med produksjonskjøkken på Universitetssykehjemmet	15
12.4.	Vaskeri	16
12.4.1.	Vaskerivolum	16
12.4.2.	Investeringskostnad vaskeri	17
13.	Vurdering av ulike alternativer for kjøkken.....	17
13.1.	Generelle fordeler og ulemper ved eget kommunalt kjøkken og interkommunalt samarbeid	17
13.1.1.	Fordeler eget kommunalt kjøkken	17
13.1.2.	Fordeler med interkommunalt samarbeid	18
13.1.3.	Mulige utfordringer ved interkommunalt samarbeid.	18
13.2.	Interkommunalt samarbeid Grimstad, Arendal, Lillesand og Birkenes kommuner.....	18
13.3.	Interkommunalt samarbeid mellom Grimstad og Arendal kommune	19
13.4.	Interkommunalt samarbeid mellom Grimstad, Lillesand og Birkenes kommuner.....	19
13.5.	Lokalisering av kjøkken ved interkommunalt samarbeid.....	19
13.6.	Konsekvenser for ansatte ved de ulike alternativene	19
14.	Vurdering av de ulike alternativer for vaskeri	20
14.1.	Interkommunalt samarbeid Grimstad, Arendal, Lillesand og Birkenes kommuner.....	20
14.2.	Interkommunalt samarbeid Grimstad og Arendal kommuner	20

14.3.	Interkommunalt samarbeid Lillesand og Birkenes kommuner	20
14.4.	Lokalisering	21
14.5.	Eget vaskeri Grimstad kommune	21
14.6.	Konsekvenser for ansatte	21
15.	Konklusjon for kjøkken	21
16.	Konklusjon for vaskeri	22

1. Oppsummering

Grimstad kommune og Arendal kommune har begge behov for nye produksjonskjøkken. I kommunestyret i Grimstad kommune i sak 4/2025 ble det vedtatt at det skal utredes muligheten for et interkommunalt samarbeid rundt dette.

Med bakgrunn i vedtaket fra kommunestyret i denne saken har Lillesand kommune og Birkenes kommune blitt invitert til å delta i utredningen. Begge kommuner har takket ja til å delta i utredningen om interkommunalt samarbeid om kjøkken og vaskeri.

Arendal besluttet å lage en egen utredning. Dette vil de først gjøre etter at det er avklart hvilke kommuner som ønsker å tiltre et interkommunalt samarbeid om kjøkken og vaskeri i Arendal. Mandat for denne utredningen følger vedlagt. Frist for ferdigstilling av den rapporten er utsatt til sommer 2026.

Det har blitt vurdert hvilke fordeler og ulemper de forskjellige alternativene medfører.

Utredningen konkluderer med at det vil kunne være besparelser i både investerings- og driftskostnader ved et felles vaskeri for kommunene Arendal, Grimstad og Lillesand. Birkenes kommune har oppgitt et kostnadsnivå som gjør at det ikke vurderes til å være en besparelse for deres del.

For kjøkken så er det større variasjon i konklusjonen for de forskjellige kommunene. Arendal kommune vil ved et interkommunalt samarbeid kunne oppnå reduserte investeringskostnader. Driftskostnader ikke vurdert.

For Grimstad kommune vil investeringskostnadene være tilsvarende like for interkommunalt kjøkken vs. eget kjøkken da mottakskjøkken og kafe også skal bygges i Universitetssykehuset. Videre mottas tilskudd fra Husbanken ved eget kjøkken. Driftskostnadene ikke vurdert.

For Lillesand kommune ligger driftskostnadene høyt. Det vurderes derfor som lønnsomt å inngå et interkommunalt samarbeid. Investeringskostnader ikke vurdert.

Birkenes kommune har oppgitt lave driftskostnader for sitt kjøkken. Det vurderes derfor ikke som besparende å inngå et interkommunalt samarbeid. Investeringskostnader ikke vurdert.

2. Bakgrunn og mandat

2.1. Grimstad kommune

Den 6.februar 2025 behandlet kommunestyret i Grimstad sak 25/4: Mulig interkommunalt samarbeid for kjøkken og vaskeritjeneste sammen med Østre Agder. Kommunestyrets vedtak: «*Kommunestyret ber kommunedirektøren om å starte utredning av mulig interkommunalt samarbeid for felles kjøkken og vaskeritjeneste*

sammen med nabokommuner (Østre Agder i øst og/eller Lillesand/Birkenes kommuner i vest).»

Grimstad kommune har i flere år hatt behov for å utvide og utvikle produksjonskjøkkenet. Denne problemstillingen ble først beskrevet i statusrapporten for eiendomsmassen i helse- og omsorgssektoren i 2018. Det fremkommer også i rapporten at det bør vurderes å bygge et vaskeri i sammenheng med kjøkkenet. Det er mulighet for besparelser ved at kommunen drifter dette selv.

2.2. Arendal kommune

Den 10. oktober 2024 vedtok bystyret i Arendal at nytt kjøkken og vaskeri skulle lokaliseres til Agderparken nord, med et tilleggsforslag hvor administrasjonen pålegges å tilby andre kommuner i Østre Agder å koble seg på for kjøp av tjenester.

Den 27. februar 2025 vedtok bystyret i Arendal: *«Bystyret ber kommunedirektør om å starte utredning av mulig interkommunalt samarbeid for felles kjøkken og vaskeritjeneste sammen med Østre Agder. Tillitsvalgte på alle nivå må involveres på tidligst mulig tidspunkt slik at de ansattes meninger og innspill tas hensyn til i hele prosessen. Det må tas høyde for andre kunder/brukere i prosessen»*

2.3. Lillesand kommune

Bystyrevedtak: 078/25 Tertialrapport 1 2025

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Punkt 5: Institusjonskjøkken og vaskeritjenester. *«Bystyret gir kommunedirektøren mandat til å utrede mulig nedleggelse av institusjonskjøkken på Lillesand bo og aktivitetssenter og Høvåg bo og aktivitetssenter, herunder se på muligheten for å kjøpe disse tjenestene fra andre kommune».*

2.4. Birkenes kommune

Saken har vært oppe i kommunedirektørens ledergruppe. Saken vil videre komme opp i kommunedirektørens forslag til budsjett for planperioden og vil bli politisk behandlet i forbindelse med budsjettet.

3. Medvirkende i utredningsrapporten

Ansvar for utarbeidelse av rapporten er Kenneth Johannessen, Virksomhetsleder Ernæring & Kjøkkendrift, Grimstad kommune.

Arendal kommune vil lage en egen utredning etter at det er avklart hvilke kommuner som ønsker å tiltre et interkommunalt samarbeid om kjøkken og vaskeri i Arendal. Mandat for denne utredningen følger vedlagt. Frist for ferdigstilling av den rapporten er utsatt til sommer 2026.

Medvirkende til informasjon i denne utredningsrapporten:

- Brynjar Johansen, Virksomhetsleder Kjøkken og Vaskeri, Arendal Kommune
- Tina Fabricius, ass. kommunalsjef/tjenesteleder Innovasjon og Forvaltning, Grimstad kommune
- Silje Bjerkås, Prosjektleder Universitetssykehjem, Grimstad kommune
- Frank Eikeland, Prosjektleder Universitetssykehjem, Grimstad kommune
- Geir Sigmund Nilsen, Kommunalsjef helse og velferd Lillesand kommune
- Jarle Gauslaa, Avdelingsleder Kjøkken og Vaskeri Lillesand kommune
- May Kristin Ødegård, Enhetsleder sykehjem Birkenes kommune

4. Utredningens omfang

4.1. Beskrivelse av prosjektets omfang

Prosjektet tar utgangspunkt i dagens drift og fremtidig behov. Arendal kommune har behov for nytt produksjonskjøkken og vaskeri. Grimstad kommune har behov for et nytt produksjonskjøkken og vurderer eget vaskeri.

Arendal kommune har vedtatt beliggenheten for nytt kjøkken og vaskeri, og avventer derfor behandling av saken i Grimstad, Lillesand og Birkenes kommuner før de går videre med sin egen utredning. Prosjektet er basert på innhenting av tall, dialog med fagpersoner innenfor de respektive fagene, samt innhenting av erfaringer fra andre kommuner. Videre er aktuelle rapporter fra tilsvarende kommuner lagt til grunn ved utarbeidelse av denne rapporten.

4.2. Avgrensninger

Denne rapporten er begrenset i omfang og uten bruk av ekstern bistand. Tallmaterialet er hentet fra tidligere rapporter/utredninger fra Fredrikstad og Karmøy kommuner.

4.3. Definisjoner

Produksjonskjøkken: Det kjøkkenet hvor selve produksjonen av all mat foregår.

Mottakskjøkken: Det kjøkkenet hvor maten mottas, slutttilberedes og serveres.

5. Kartlegging aktuelle kommuner

5.1. Kjøkken

5.1.1. Grimstad kommune

Grimstad kommune har i dag stort behov for et nytt produksjonskjøkken. Dette behovet ble første gang skissert i sluttrapporten «Prosjekt eiendomsmasse helse og omsorg» helt tilbake i 2018. Nytt produksjonskjøkken vurderes også inn i nytt Universitetssykehjem.

5.1.2. Arendal kommune

Arendal kommune har i dag stort behov for et nytt produksjonskjøkken. Dette er planlagt igangsatt snarest og bygget skal plasseres på kommunens tomt i Agderparken Nord, på Bråstad.

5.1.3. Lillesand kommune

Lillesand kommune har behov for oppgradering av sine kjøkken på Lillesand Bo- og Aktivitetssenter og på Høvågheimen. Kommunedirektøren skal utrede muligheten for mulig nedleggelse av overnevnte kjøkken, herunder se på muligheten for kjøp av tjenestene fra andre kommuner. Lillesand kommune har kommet med en konkret forespørsel til Grimstad kommune om å overta produksjonen av mat til begge sine kjøkken, samt hjemmeboende gjennom interkommunalt samarbeid gjeldende fra høsten 2026. Alternativt hvis Grimstad kommune ikke har anledning til å overta denne produksjonen, har Kristiansand kommune ledig kapasitet.

5.1.4. Birkenes kommune

Birkenes kommune har meldt sin interesse rundt mulig interkommunalt samarbeid for kjøkken og vaskeri. Saken har vært oppe i kommunedirektørens ledergruppe, men det foreligger per i dag ingen politiske vedtak rundt saken. Forslaget vil komme opp i kommunedirektørens forslag til budsjett for planperioden, og vil bli politisk behandlet i forbindelse med budsjettbehandlingen.

5.1.5. Øvrige kommuner i Østre Agder

Det er per i dag ikke kommet inn signaler fra øvrige kommuner om interesse rundt mulig interkommunalt samarbeid for kjøkken og vaskeri.

6. Vaskeri

6.1. Grimstad kommune

Grimstad kommune har per i dag ikke eget vaskeri. Arbeidsantrekk og sengetøy leies av Nor Tekstil. Vask av tøy for beboeren utføres av ansatte i Grimstad kommune. De fleste nabokommunene har eget vaskeri, noe som i flere rapporter vurderes som økonomisk lønnsomt. Grimstad kommune vurderer derfor et eget vaskeri.

Grimstad kommune brukte i 2024 rundt 7,28 millioner totalt for vaskeritjenester og vask av beboertøy. 2,95 millioner (eks.mva) av dette er knyttet til leie og vask av personal og sengetøy for 290.000 enheter, mens 4,33 millioner er beregnet lønn til ansatte i Grimstad kommune for faktisk tidsbruk knyttet til vask av beboertøy.

Estimert tidsbruk egne ansatte er ca. 5,62 årsverk.

I beregningen av tidsbruk fra ansatte er det lagt til grunn 20 timer per dag på Frivolltun, 20 timer per dag på Fevikun og 2,25 timer per dag på Berge Gård. Videre er det tatt utgangspunkt i en snittlønn på kr. 550.000, - som er ganget opp med 1,4 for å inkludere sosiale kostnader.

Nåværende avtale gjennom OFA med Nor Tekstil gjelder frem til 31.01.2026.

Deretter er det en opsjon på forlengelse inntil 3 år (1+1+1 år). Ny anbudsavtale vil dermed ha oppstart senest 31.01.2029.

6.2. Arendal kommune

Arendal kommune har per i dag to vaskerier. Kommunen har behov for nytt vaskeri, som er planlagt lokalisert på i Agderparken Nord, Bråstad.

Arendal kommune har i 2025 et driftsbudsjett på kr. 8.2 mill. for drift av sine vaskerier.

6.3. Lillesand kommune

Lillesand kommune har eget vaskeri.

Lillesand kommune har i 2025 et anslått driftsbudsjett på kr. 1,5 mill. for drift av sitt vaskeri.

6.4. Birkenes kommune

Birkenes kommune har eget vaskeri.

Birkenes kommune har anslått 0,25 mill. for drift av sitt vaskeri i 2024.

7. Nasjonal framskriving av innbyggere i målgruppen

Antall eldre over 80 år, fremskrevet for alle fire kommuner

	2025	2030	2040	2050
Grimstad	1137	1519	1962	2598
Arendal	2443	3211	4472	5415
Lillesand	585	765	1051	1366
Birkenes	252	335	424	553
Totalt	4417	5830	7909	9932

Tall hentet fra SSB, tabell 14288

Antall personer med demens, fremskrevet for alle fire kommuner

	2025	2030	2040	2050
Grimstad	483	577	780	992
Arendal	1044	1261	1716	2067
Lillesand	245	299	412	516
Birkenes	106	126	169	212
Totalt	1878	2263	3575	3787

Tall hentet fra Demenskartet, <https://demenskartet.no>

8. Aktuelle rapporter utarbeidet av andre kommuner

8.1. Kjøkken Karmøy kommune – utredning fra Norsk Storkjøkken AS 2024

Norsk Storkjøkken AS har på oppdrag fra Karmøy kommune utarbeidet en rapport i 2024 hvor det er vurdert lønnsomhet ved et interkommunalt samarbeid rundt kjøkken med totalt 14 kommuner. Rapporten konkluderer med at:

*Interkommunal drift er den mest kostnadseffektive løsningen jfr. tabell alt. 4.**

Dette alternativet anbefales. Dersom omkringliggende kommuner ikke ønsker en felles løsning anbefales et nyrenovert og utvidet kok-kjølkjøkken alt. 3. Dette gir totalt den beste løsningen.

Det anbefales opplæring av mat-verter eller tilsvarende som sikrer matkvaliteten til sluttbruker.

Rapporten sier videre at hvis samtlige 14 kommuner inngår samarbeid kan en innsparing potensielt være totalt 12 mill. kr. pr. år.

Av totalt 14 forespurte kommuner var det kun 3 kommuner som ønsket å inngå et interkommunalt samarbeid for kjøkken. Haugesund, Vindafjord og Karmøy.

Rapporten kan leses her: https://www.karmoy.kommune.no/api/presentation/v2/nye-innsyn/filer/v-1249e1a2_2785_4295_85aa_405fceb78f6-731495_1_Ald-2013328790!MEjSe1?pid=1

** Tabell: "Sammenstilling av konsekvenser ved de ulike alternativene for drift".*

Alt 4: Interkommunalt kok-kjølkjøkken alle 14 kommuner

Alt 3: Nytt kok-kjølkjøkken Karmøy

8.2. Vaskeri Fredrikstad kommune – rapport fra Agenda Kaupang 2017

Agenda Kaupang utarbeidet i 2017 en rapport for vaskeridrift på oppdrag fra Fredrikstad kommune. Rapporten konkluderer med at:

Våre beregninger for alternativene nytt vaskeri, delt løsning eller kjøp i markedet viser at ved dagens volum er billigere å vaske tøyet i egen regi. Løsningen med egen regi blir ytterligere lønnsom ved økt volum.

Rapport Agenda Kaupang vedlagt

Leverandør av vaskerør Jako A/S har i januar 2025 bekreftet og kvalitetssikret at tall fra Agenda Kaupang fremdeles er gjeldende.

9. Beregningsgrunnlag for fremtidig behov kjøkken

I dag produseres det i gjennomsnitt 7590 porsjoner totalt for de aktuelle kommunene.

Lokasjon	Gjennomsnitt middager per uke
Kjøkken Grimstad kommune institusjon	1750 porsjoner
Hjemmeboende Grimstad kommune	600 porsjoner
Kjøkken Arendal kommune institusjon	3200 middager
Hjemmeboende Arendal kommune	600 porsjoner
Kjøkken Lillesand kommune institusjon	770 porsjoner
Hjemmeboende Lillesand kommune	110 porsjoner
Kjøkken Birkenes kommune Institusjon	420 porsjoner
Hjemmeboende Birkenes kommune	140 porsjoner
SUM MIDDAG PER UKE	7590 porsjoner

Prognoser frem mot 2050 av innbyggere over 80 år antyder minst en dobling av dagens antall middagsporsjoner. Dette vil tilsvare minst 15.000 middager per uke.

10. Beregningsgrunnlag for fremtidig behov vaskeri

I dag vaskes det ca. 630 tonn årlig for kommunene Arendal, Lillesand og Birkenes. Ved eget vaskeri i Grimstad kommune vil totalmengden for kommunene sammen komme opp i et estimert område på 880-930 tonn.

Lokasjon	Gjennomsnitt vask per år 2025
Grimstad kommune*	250-300 tonn*
Arendal kommune	480 tonn
Lillesand kommune	100 tonn
Birkenes kommune	50 tonn
TOTAL VASKEMENGDE PER ÅR	880-930 tonn

**Grimstad kommune har per i dag ikke eget vaskeri. Mengden er derfor basert på et anslag sett opp mot de andre kommunene, og er kvalitetssikret av Vaskerikompetanse AS*

Ved framskrivning av vaskeritall tas det høyde for en 20% økning de neste ti årene til 2035. Bakgrunnen for dette tallet er at vaskerivolumet ikke fullt ut doubler seg ved en

dobling av antall sykehjemsplasser. Total vaskerimengde for kommunene samlet i 2035 er derfor vurdert til 1067 tonn.

11. Nye krav/forventninger til kommunene

11.1. Skolemat

Stortinget har vedtatt at gratis skolemat for alle elever i grunnskolen skal innføres fra 2026, med en opptrappingsplan i statsbudsjettet. Et «sunt og enkelt» måltid skal tilbys daglig.

Det vil kunne bli utfordrende for enkelte skoler hvis tilbudet på sikt utvides til varmmat slik de har i Sverige. Det må derfor vurderes ved bygg av nye kjøkken om enn skal ta høyde for dette produksjonsmessig. Ved en slik ordning vil det kunne være hensiktsmessig å produsere alt til skolene fra et produksjonskjøkken. Dette grunnet både fasiliteter på de enkelte skolene, samt utfordringene knyttet til få tak i nok fagkompetanse som kan håndtere spesialkost og kostformer knyttet til kultur og religion.

11.2. Beredskap

Beredskap er noe det er stadig mer søkelys på. DSB har nettopp kommet med en ny anbefaling om egenberedskap for virksomheter, hvor gjennomføring av tiltak for å sikre drift ved hendelser poengteres. Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i helseinstitusjoner vil også inkludere matberedskap. Det jobbes med å inkludere matberedskap i revideringen av Kosthåndboka i dag, og dette vil sannsynligvis bli sendt ut på offentlig høring engang på vårparten 2026.

Matberedskap bør derfor tas med i vurderingen og ved dette tilfellet også mulig sårbarhet ved kun et stort produksjonskjøkken i Østre Agder kan medføre sett opp mot to eller flere større kjøkken som kan opptre som beredskap for hverandre.

11.3. Tidlig innsats – hjemmeboende

Det legges opp til tidlig innsats lengst nede i innsatstrappa ved at det legges til rette for at eldre kan bo lengst mulig hjemme. Tiltak som kan være aktuelle i forbindelse med dette er å øke tilbudet hjem. Dette kan for eksempel være at det i tillegg til middager tilbys lunsjer og enkelte produkter innenfor tørrmat som melk, brød og pålegg. Andre alternativer kan være å tilby henting, vask og levering av privattøy til hjemmeboende.

11.4. Reformen “Felleskap og meistring – Bu trygt heime”

Reformen setter fokus på at ved økt andel eldre vil det fremover også bli flere med ernæringsutfordringer. God og rett mat er grunnleggende for god helse og livskvalitet gjennom hele livet. Utfordringsbildet viser at det fremdeles er et stort behov for en målrettet innsats for å øke fokuset på mat og ernæring innenfor helse og omsorgstjenestene.

Innsats som bedrer ernæringsstatusen har vist seg å bedre livskvaliteten, forebygge sykdom og redusere behovet for spesialisert helsepersonell.

Reformen har som mål at flere eldre skal bli vurdert for feil- og underernæring, og at de kommunale tjenestene sikrer systematisk ernæringsoppfølging, da dette kan spare samfunnet for store kostnader.

Referanse: [Meld. St. 24 \(2022–2023\)](#)

I reformen “Leve hele Livet” ble følgende hovedutfordring skissert:

Lang avstand mellom produksjon og servering. Det påpekes i reformen at:

«Enkelte studier kan tyde på at valg av kjøkkenmodell kan ha betydning for matomsorgen i sykehjem. Kortere avstand mellom de som lager maten og de som spiser maten blir sett på som verdifullt, og nærhet til brukerne gir større mulighet for individuell tilrettelegging» (Ref: Aagaard, H. og Grøndahl, V.A. *Mat og måltider i hjemmesykepleien*: undersøkelse utført for Helsedirektoratet. Høgskolen i Østfold, 2013.)

I denne reformen ble Grimstad kommune trukket frem sammen med Bærum kommune for sin jobb løsning med mottakskjøkken samt tette samarbeid mellom kjøkken og sykehjem.

11.5. Vaskeri

Det vil det være behov for et innovativt og fremtidsrettet vaskeri for å kunne håndtere de økende mengdene som skal håndteres i årene fremover. Økte krav til strengere hygiene for tekstiler som mikrobiologisk kontroll, og økt fokus på HMS må påregnes. Agenda Kaupang har gjennomført en utredning for Fredrikstad kommune som viser at økt volum gir økt besparelse. Derfor bør fremtidige mengder tas med i totalvurderingen.

12. Kostnader ved de ulike alternativene

12.1. Investeringskostnader kjøkken

Type kjøkken	Antall kvm	Pris pr kvm	Utstyr (+/- 10%)	Husbank	Total
Prod. Kjøkken, Kafeteria & forskn.kjøkken Universitetsykehjem	800 (600 + 150 +50)	40.000	50 mill	16 mill	66 mill
IKS Kjøkken	1200	40.000	60 mill	0	108 mill (40%= 43,2 mill)*
Kafe, mottakskjøkken og forskn.kjøkken	300	40.000	10 mill	0	22 mill

*Antall kvm= rent produksjonsareal, og er eksklusiv andre fasiliteter som garderober, kantine og teknisk rom.

*Pris pr. kvm. er standard kvadratmeterpris industribygg. Kostnad utstyr kommer i tillegg

*Tilskudd fra Husbanken: 12 mill. (109.000,- per beboerplass) + 4 mill. anleggskostnader = ca. 16 mill. ved produksjonskjøkken og innvilget.

* 40% er et estimat som vil avhenge av hvilke kommuner som deltar i samarbeidet, samt hvilken fordelingsnøkkel som legges til grunn.

12.2. Driftskostnader kjøkkener og vaskerier 2025

	Kjøkken	Vaskeri	Totalt
Arendal	27,3 mill	8,2 mill	35,5 mill
Grimstad	11,7 mill	7,3 mill**	19 mill
Lillesand	9,1 mill	1,5 mill	10,6 mill
Birkenes	2,3 mill	0,25 mill	2,55 mill

*Summene er oppgitt i netto driftskostnader

** Kostnader vaskeri Grimstad er estimert opp mot anslått tidsbruk på sykehjemmene, pluss leiekostnader Nor Tekstil.

12.3. Alternativ med produksjonskjøkken på Universitetssykehjemmet

Oversikten i punkt 12.1 viser at et komplett produksjons og forsknings/utviklingskjøkken på Universitetssykehjemmet vil få en tilsvarende investeringskostnad for Grimstad kommune som å bygge IKS produksjonskjøkken når det uansett må bygges en kafe og mottaks- forskning/utviklingskjøkken på Universitetssykehjemmet. Et interkommunalt

samarbeid med Birkenes og/eller Lillesand lokalisert i Universitetssykehjemmet vil ikke utløse vesentlige endringer i investeringskostnadene, da volumet er håndterbart innenfor estimert arealbehov.

I retningslinje 4.1 fra Husbanken står følgende:

«Kjøkken i eller i nærheten av boenhetene skal være utformet slik at det kan lages fullverdig mat til alle døgnets måltider».

«Målet med lokalt produksjonskjøkken er å gjøre mat og måltider til en bedre opplevelse og styrke matomsorgen ved å bringe matlagning tettere på beboerne i omsorgsbygg. Produksjonskjøkkenet skal produsere mat i samsvar med dette formålet og i henhold til offentlige krav».

«For å oppfylle kravet om lokalt produksjonskjøkken må omsorgsbygget inneholde et kjøkken som er tilrettelagt for at maten til beboerne produseres på huset».

Dette betyr at et Universitetssykehjem som mottar mat fra et IKS sentralkjøkken ikke vil motta tilskudd.

12.4. Vaskeri

12.4.1.Vaskerivolum

	Mengde pr.år	Pr.uke	Pr.dag	Mengde pr.år 2035	Pr.uke	Pr.dag	Antall årsverk 2024/203 5
Arendal	435 tonn	8,3 tonn	1,6 tonn	522 tonn	10 tonn	2 tonn	7,0/8,4
AK + GK	739 tonn	14,2 tonn	2,8 tonn	887 tonn	17 tonn	3,4 tonn	11,9/14,2
Produktivitet kg. Pr timeverk	32 kg						
Arb.timer pr. årsverk	1950	37,5	7,5	1950	37,5	7,5	

Referanse: Vaskerikompetanse Magne Fjørtoft AS

*Fremskrivning 2035: 20% forventet økning.

12.4.2. Investeringskostnad vaskeri

Type vaskeri	Antall kvm	Pris pr kvm	Utstyr (+/- 10%)	Husbank	Total
Eget vaskeri	800	40.000	25 mill	0	57 mill
IKS vaskeri	1000	40.000	38 mill*	0	78 mill (40%= 31,2 mill)*

*Ref: Vaskerikompetanse Magne Fjørtoft AS

Antall kvm: 800 kvm gir en kapasitet på inntil 468 tonn (1800 kg/dag). 1000 kvm gir en kapasitet på 780 tonn (3000 kg/dag). Arealet er rent produksjonsareal. Garderobe, kantine, teknisk rom etc. kommer i tillegg

* 40% er et estimat som vil endres ut hva både hvilke kommuner som deltar i samarbeidet, samt hvilken fordelingsnøkkel som legges til grunn.

Oversikten viser at investeringskostnadene kan bli lavere ved investering i felles interkommunalt vaskeri. Dette fordi man ved større volum ikke trenger suksessivt flere antall kvadrat og dobbelt med utstyr, men man utnytter isteden vaskerør og kapasitet på en mer optimal måte.

13. Vurdering av ulike alternativer for kjøkken

13.1. Generelle fordeler og ulemper ved eget kommunalt kjøkken og interkommunalt samarbeid

13.1.1. Fordeler eget kommunalt kjøkken

- **Kontroll og fleksibilitet:** Kommunen har full kontroll over driften, menyer og kvaliteten på maten. Dette gir større mulighet for tilpasninger etter lokale behov og spesifikasjoner.
- **Nærhet til brukerne:** Eget kjøkken gir mulighet for tettere kontakt med brukerne, slik at kommunen kan justere tilbudet basert på tilbakemeldinger og spesifikke ønsker fra innbyggerne. Mangel på nærhet til brukere påpekes som en av hovedutfordringene i reformen «Leve hele Livet».
- **Kostnadskontroll:** Kommunene kan ha bedre oversikt over kostnader, trenger ikke dele overskudd/inntjening med andre kommuner.
- **Lokale arbeidsplasser:** Et eget kjøkken kan bidra til å skape arbeidsplasser i kommunen og styrke det lokale næringslivet.

13.1.2. Fordeler med interkommunalt samarbeid

- **Stordriftsfordeler:** Samarbeid mellom flere kommuner kan føre til lavere enhetskostnader gjennom felles innkjøp og deling av faste kostnader. Dette kan gjøre matproduksjonen mer kostnadseffektiv.
- **Ressursdeling:** Kommunene kan dele på kompetanse, personell og utstyr, som igjen kan føre til bedre utnyttelse av ressurser og høyere kvalitet på tjenestene.
- **Redusert administrasjon:** Ved å samarbeide kan man redusere behovet for administrativt arbeid og ledelse, da oppgavene kan fordeles på tvers av kommunene.
- **Bedre kapasitet:** I et interkommunalt samarbeid kan man lettere tilpasse kapasiteten etter behov, og man kan unngå ressursmangel i perioder med høy etterspørsel, som ved ferie og høytider

13.1.3. Mulige utfordringer ved interkommunalt samarbeid.

- **Kompleks styring:** Interkommunalt samarbeid kan muligens føre til økt kompleksitet i styring og administrasjon, noe som kan gjøre beslutningsprosesser tregere.
- **Avhengighet:** Kommunene kan bli avhengige av hverandre, noe som kan skape utfordringer hvis en av partene endrer sine prioriteringer.
- **Kostnadsfordeling:** Det kan være utfordrende og fordele kostnader rettferdig mellom kommunene, spesielt hvis det er stort sprik mellom bruk og variasjon.
- **Kulturelle forskjeller:** Ulike kommuner kan ha forskjellig arbeidskultur og rutiner, noe som kan skape friksjon og utfordringer i samarbeidet. Eksempelvis har Grimstad en høyere andel av egenprodusert mat (hjemmelaget), sett opp mot omkringliggende kommuner.

13.2. Interkommunalt samarbeid Grimstad, Arendal, Lillesand og Birkenes kommuner

I denne utredningen er det ikke utredet eventuelle besparelser i drift. Generelt kan man si at et høyere produksjonsvolum vil kunne gi noe redusert kostnad per porsjon. Samtidig må mottakskjøkken opprettholdes med fagkompetanse, noe som tilsier at antall årsverk må opprettholdes. Lange avstander mellom produksjonskjøkken og mottakskjøkken/ beboere kan være en utfordring. Dette er noe som ble trukket frem som en av hovedutfordringene i reformen «Leve hele livet». Man mister sitt kjøkken og dermed nærhet til brukeren. Nærhet til brukeren vurderes å bli enda viktigere i årene fremover, hvor man ønsker at flest mulig skal bo lengst mulig hjemme.

Det er derfor svært viktig at mottakskjøkken opprettholdes med faglærte ansatte, for å sikre matfaglig kompetanse nær bruker.

Et samarbeid mellom disse kommunene tilsvarer ca. 85.000 innbyggere.

Et sentralkjøkken med store avstander til bruker kan redusere tilbudet da det vil kreves et strukturert og fastlåst system hvor det er lite rom for endringer på kort varsel.

13.3. Interkommunalt samarbeid mellom Grimstad og Arendal kommune

Arendal kommune har vedtatt at nytt kjøkken og vaskeri skal bygges i Agderparken Nord, Bråstad. Et interkommunalt samarbeid rundt kjøkken med Arendal kommune vil dermed for Grimstad kommune sin del bety at man mister sitt produksjonskjøkken og da også nærhet til brukeren. Nærhet til brukeren vurderes å bli enda viktigere i årene fremover, hvor man ønsker at flest mulig skal bo lengst mulig hjemme. Da må tilbudet og omfanget økes rundt ernæring til hjemmeboende.

Et samarbeid mellom Arendal og Grimstad tilsvarer ca. 70.000 innbyggere.

13.4. Interkommunalt samarbeid mellom Grimstad, Lillesand og Birkenes kommuner

Birkenes og Lillesand kommuner har per i dag ikke fremsatt noe ønske eller krav til lokalisering. Grimstad, Birkenes og Lillesand vil til sammen ha ca. 40.000 innbyggere og dermed være på størrelse med Arendal kommune.

13.5. Lokalisering av kjøkken ved interkommunalt samarbeid

Arendal kommune har bestemt at nytt kjøkken og vaskeri skal lokaliseres i Agderparken Nord- Bråstad, uavhengig av et eventuelt interkommunalt samarbeid. Grimstad kommune har vurderer arealer til et nytt produksjonskjøkken i det planlagte Universitetssykehjemmet.

13.6. Konsekvenser for ansatte ved de ulike alternativene

De ulike alternativene vil for enkelte kunne gi et nytt arbeidssted. Videre vurderes de forskjellige alternativene ikke dit hen at det gir konsekvenser for de ansattes ansattforhold. Fagkompetanse må opprettholdes i sluttledet. Dette vurderes som en avgjørende suksessfaktor, som kan løses i form av eksempelvis en forpleiningstjeneste. Utsiktene fremover med stor økning i antall eldre kombinert med

økt konkurranse om arbeidskraft og fagfolk gjør at det totalt sett vurderes som svært lite hensiktsmessig å se på reduksjon av antall årsverk.

14. Vurdering av de ulike alternativer for vaskeri

14.1. Interkommunalt samarbeid Grimstad, Arendal, Lillesand og Birkenes kommuner

Et felles vaskeri for kommunene Grimstad, Arendal, Lillesand og Birkenes vil utløse et volum på anslagsvis 1000 tonn årlig.

Rapporten fra Agenda kaupang, 2017- Fredrikstad kommune viser at det lønner seg med eget vaskeri sett opp mot å leie denne tjenesten eksternt. Dette gjelder både ved vask av 500 tonn og ved 1000 tonn årlig. Videre viser rapporten til at besparelsen øker ved økt volum da personalkostnader holdes tilnærmet konstant, mens utnyttelsen av vaskerør optimaliseres.

Andre fordeler er større fleksibilitet i bemanning og styrket fagmiljø.

Utfordringer er først og fremst logistikk og avstander. Overnevnte kommuner har til sammen et stort areal i form av antall kvadratkilometer, men har samtidig kun 16 lokasjoner, slik at den virkelige utfordringen først vil oppstå ved tilbud om vask av tøy til hjemmeboende.

Transport og logistikk er derfor viktige elementer som bør tas med i vurderingen av om, og eventuelt hvilke kommuner det er mest hensiktsmessig å inngå et interkommunalt samarbeid rundt vaskeridrift med.

14.2. Interkommunalt samarbeid Grimstad og Arendal kommuner

Et interkommunalt samarbeid mellom Grimstad og Arendal rundt vaskeri vil gi et volum på anslagsvis 740 tonn, med en økning opp til 887 tonn i 2035. Sett opp mot rapporten fra Agenda Kaupang vil det kunne lønne seg sett opp mot å bygge to vaskeri med henholdsvis 250 tonn og 480 tonn.

14.3. Interkommunalt samarbeid Lillesand og Birkenes kommuner

Et interkommunalt samarbeid med Lillesand og Birkenes kommuner vil gi et årlig volum på anslagsvis 350-400 tonn, med en forventet økning på 20% de neste 10

årene. Også her vurderes det som mer lønnsomt enn å ikke ha eget vaskeri, men besparelsen vil ikke bli like stor som i de øvrige alternativene.

14.4. Lokalisering

Arendal kommune har vedtatt at nytt vaskeri skal bygges i Agderparken Nord, Bråstad. Ved et interkommunalt samarbeid med Arendal kommune vurderes dette derfor som eneste aktuelle alternativ.

Grimstad kommune har per i dag ikke bestemt seg for lokasjon. Universitetssykehjemmet vurderes ikke som et alternativ da vaskeri krever mye areal.

14.5. Eget vaskeri Grimstad kommune

Ved eget vaskeri anslås det årlige volumet til å være rundt 300 tonn. Frem mot 2035 vil behovet kunne øke til anslagsvis 365 tonn. Dette vurderes som mer lønnsomt enn å kjøpe tjenestene eksternt. Det vil også gi økt tilbud til eldre ved å kunne tilby vask av privattøy. Besparelsen her vil ikke bli like stor som for de øvrige alternativene.

Kommunen har per i dag ikke eget vaskeri, og ansatte på sykehjem bruker mye tid på å selv vaske klærne til beboere. Det vil fremover kunne bli utfordrende å få tak i nok helse- og sykepleiere, slik at riktig oppgavedeling og ressursbruk fremover blir et viktig fokusområde.

14.6. Konsekvenser for ansatte

Ved interkommunalt samarbeid rundt vaskeri innenfor et av alternativene vil eksisterende ansatte innenfor kommunene i samarbeidet i stor grad kunne dekke opp behovet. Vaskeri er også en type arbeid som er meget godt egnet til forskjellige typer arbeidstrening, da mye kan legges til rette med automatikk og enkle, rutinepregede arbeidsoppgaver.

15. Konklusjon for kjøkken

For Arendal kommune vil investeringskostnadene kunne reduseres ved inngåelse av interkommunalt samarbeid rundt kjøkken. Driftskostnader er ikke vurdert.

For Grimstad kommune sin del vil investeringskostnadene bli verken høyere eller lavere, da det allikevel må bygges et mottakskjøkken på Universitetssykehjemmet og dette ikke vil oppnå tilskudd uten at det også er produksjonskjøkken der.

Driftskostnader er ikke vurdert da tallmaterialet knyttet til interkommunalt samarbeid

for kjøkken i Arendal ikke er utarbeidet ennå. Disse tallene vil først fremkomme når utredningen for Arendal kommune er ferdig sommeren 2026.

For Lillesand kommune ligger driftsnivået høyt sett opp mot de øvrige kommunene. Det vil derfor kunne være lønnsomt å inngå et interkommunalt samarbeid.

For Birkenes kommune er kostnadsnivået som er oppgitt vurdert til å være lavt. På bakgrunn av det vurderes det ikke å være besparelse ved å inngå et interkommunalt samarbeid.

16. Konklusjon for vaskeri

Utredningen konkluderer med at både investerings- og driftskostnader vil kunne reduseres ved å inngå et interkommunalt samarbeid rundt vaskeri. Dette gjelder for Grimstad, Arendal og Lillesand kommuner.

For Birkenes kommune er kostnadsnivået som er oppgitt vurdert til å være lavt. På bakgrunn av det vurderes det ikke å være besparelse ved å inngå et interkommunalt samarbeid.